

VÉDELEM TUDOMÁNY

I. évfolyam, 1. szám – 2016. március

Dr. Hadnagy Imre József

A VÍZI PUSKÁKAT LÁRMÁVAL VONTZOLLYÁK DÚTIK, FATSARGATTYÁK, ELÉB, HÁTRÉB TOLLYÁK.

ADALÉKOK A DEBRECENI DIÁKTŰZOLTÓSÁG TÖRTÉNETÉHEZ

Absztrakt

Debrecen város egykori diáktűzoltósága a cikk témája. A diáktűzoltók élete, tevékenysége áll a cikk középpontjában. Az írás bemutatja a tűzoltószervezetet, a felszerelési tárgyakat. A Katasztrófavédelem Központi Múzeumának képi, tárgyi és írásos emlékei képezik a mondanivaló háttérét. A cikkben szóba kerülnek a korabeli tüzek keletkezésének legfőbb okai. Debrecen várost pusztító tűzvészek egyikének (1802) verses krónikája Bessenyei György műve. A vers részlete bemutatja a diákok tűz elleni küzdelmének nehézségeit.

Kulcsszavak: Diáktűzoltók, Diáktűzoltók felszerelése, Debrecen sújtó tűzvészek, Bessenyei György

CONTRIBUTIONS TO THE HISTORY OF THE FIRE DEPARTMENT STUDENT IN DEBRECEN

Abstract

The theme of the article is Debrecen's former student firefighter life, and the activity of the former student firefighters are in the focus of the article. The writing shows the firefighting organization, items of equipment. Visual, written and material relics of The Disaster Management Center Museum are said in the background. The article will be considered the main causes of the contemporary generation of fires. One of the devastating fires of Debrecen (in 1802) is notable poems chronicle of George Bessenyei. The poem quoted show the difficulties of the activity of the students.

Keywords: student firefighters, firefighters equipment, fires plaguing Debrecen, György Bessenyei

Adalékok a debreceni diáktűzoltóság történetéhez

BEVEZETÉS

1. kép. Jellegzetes falusi építkezés (makett)

A címben foglaltak, Bessenyei Györgynek a civis várost – Debrecent - 1802-ben pusztító tűzvészéről írt verses krónikájából vett sorai, hűen érzékeltetik a korabeli tűzoltás hangulatát. Sőt a vers további részleteiből kiderül, hogy a várost emésztő tűz idején az akkor legkorszerűbbnek tekintett kézi fecskendők is hatástalannak bizonyultak, és „*hogy kerekek, fájok nekik is mind meggyül.*”

A korabeli építkezések szabályozatlansága, a jól éghető építőanyagok használata azt a látszatot keltik, mintha az emberek direkt kacérkodtak volna a tűzzel (1. kép), pedig jóllehet, hogy csak az egyszerűsége, a gyors kivitelezésre törekedtek, a célszerűség diktálta megoldásokat alkalmazták. Így egy-egy tűz megfékezésén fáradozó emberek gyakran csak asszisztáltak a felröppent vörös kakasnak. Debrecent is gyakorta sújtó kis és nagytűzek tömegek életét mérgezték, pillanatok alatt egy-egy élet munkáját tették a semmivel egyenlővé.

Az 1600-as évektől a kollégiumok szigorúan szabályozott életéhez szokott diákok is vállaltak tűzoltói szerepet. Elsőként a debreceni diáktűzoltóság alakult meg. A diákok önfeláldozóan harcoltak a „vörös kakassal”, életet, értékeket mentettek, eközben gyakran megsérültek, súlyos égési sebekkel lettek úrrá a pusztító lángokon. A diákok szolgálatát ajándékokkal köszönte meg a város lakossága, ám ők zömében azokat közcélra ajánlották fel.

1456 és 1811 között 8 nagy tűzvészt élt át a kálvinista Róma, csak 1802-ben 1500 ház hamvadt el, sőt a kollégium épülete is leégett. A hasonló eseteket elkerülendő az áldatlan építkezési viszonyokat értékelve a város elrendelte az utcák kiszélesítését, az apró házak lebontását, az utcákra fasorokat telepítettek, megalkották a tűzszabályrendeletet.

Az írásmű zömében a debreceni diáktűzoltóság életének, tevékenységének néhány kérdését érinti, titkaiba avatja be az olvasót a – Katasztrófavédelem Központi Múzeuma állandó kiállításán is látható - képi, tárgyi és írásos emlékek tükrében.

A KORABELI ÉPÍTKEZÉSRŐL

A magyar településekre általában a viszonylag rendezett, ám a zárt építkezés a jellemző. A – tárgyalt időszakban - a gyúlékony anyagokból épült házak, a szűk utcák, a víz és a tűzoltó felszerelések hiánya azt okozhatta, hogyha egy ház kigyulladt a tüzet legtöbbször szinte lehetetlen volt megfékezni, ezért házsorok, utcák, sőt egész települések égtek le.

A szalma-, zsúpp-, és nádtetők, az udvaron lévő széna-, szalmakazal, csutkakúp; illetve a nád, vagy szalmatetőcsűr és melléképületek, mert lécekből, karókból, deszkából készültek; vagy a sövénykerítések (**1. kép**) különösen tűzveszélyesek, de az udvarokon uralkodó zsúfoltság ezt még csak fokozza. A vörös kakas felröppenése után a tűz gyorsan terjedt, pillanatok alatt szinte minden lángokban állt. A felszálló meleg és a nyomába érkező hideg

2. kép. A morva habán-fedél készítése egy korabeli rajz szerint

levegő mozgása a tüzet még tovább gerjesztette, a lángok a légáramlat miatt ide-oda csapódtak, ez az ún. röptűz a környezetben levő jól éghető elemeket felgyújtotta, a tűz terjedése, feltartóztatása szinte lehetetlen volt. A tűz, mint egy öngerjesztő rendszer egyre nagyobb és nagyobb méreteket öltött. Mindezt megelőzendő, például sok helyen elrendelték, hogy a takarmányfélék a településen kívül tárolandók, az állatok ellátásához csak a naponta felhasználásra kerülőket lehetett az udvaron, vagy a csűrben tárolni. Ám ennek nem mindig volt fogantatója. A morva telepések által alkalmazott agyaggal tapasztott szalma (habán-fedél) használata minimálisra csökkentette a tűzveszélyt, ám ennek ellenére mégsem terjedt el a hazai építkezési gyakorlatban (**2. kép**), feltehetően

azért, mert alkalmazása a házak felépülésének idejét lényegesen meghosszabbította.

A debreceni református kollégium a mai helyén különféle funkciót ellátva – klostrom, iskola, református főiskola – csaknem négyszáz év óta létezik. A kollégium épülete – mindig - már csak nagyságával, de építészeti is kiemelkedett környezetéből. A város központi helyén az öreg András-templom (később a Nagytemplom) szomszédságában a népi építészet jellegzetes elemei övezték (**3. kép**). Korabeli leírás szerint a debreceni házak tetejét zömében náddal fedték, 1699-ben a város 729 házából csak 32 épült téglából. A XX. század második felében is épültek a korábbi paraszti építkezés egyik jellemző elemével, nádtetővel házak.

A kollégium (3. kép) régi épülete az 1802. évi tűzvész alatt leégett, a diákok ezt nem tudták megakadályozni, mert iskolaszünet lévén nem tartózkodtak a városban.

3. kép. A debreceni református kollégium és környezete (makett)

DIÁKTŰZOLTÓSÁG

A diáktűzoltóságok magyarországi létrejöttének igazi motívumai nem ismertek. Egyes feltételezések szerint eszméjét a holland iskolában tanult diákok hozták magukkal, mások szerint azoktól függetlenül az élet diktálta megalakulásukat. Feltehető, hogy a diákvárosok előljárósága a céhek mellett a tanuló ifjúságot is igyekezett bevonni a tűz oltás körüli teendők végzésébe. Az érdekes, hogy a református iskolák diákságának lelkét fertőzte meg elsősorban ez „a kór”. Egyes kollégiumok diákjai csak az intézményen belüli tűzvédelmi feladatokra vállalkoztak, máshol a városban keletkezett tűzoltásban is részt vettek.

A fiatalok csatasorba állítása nem véletlen, hiszen a kollégiumokban szigorú törvények szerint élnek, az iskolai év alatt együtt vannak, így bármikor mozgósíthatók, az ifjú lelkesedés, önfeláldozás, hősiesség kiaknázandó erő, az iskolák fenntartója a város és ezt a gondoskodást ezzel a szolgálattal is meg lehet hálálni.

Magyarországon a debreceni diáktűzoltóság alakult meg a legelsőként, de a legismertebb is volt, legnagyobb a hírneve, mintegy 200 évig működött a város érdekében. Ismertek a sárospataki, hódmezővásárhelyi, kunszentmártoni, marosvásárhelyi, nagyenyedi, gyulafehérvári, székelyudvarhelyi, eperjesi, nagyszombati iskolák diáktűzoltóságai is.

4. kép. Tűzhöz vonuló debreceni diáktűzoltók

A debreceni református kollégium első törvénye 1657-ből való, melyben rendelkezés van a diákságnak a városban keletkezett tűz oltásában való közreműködésére. A diáktűzoltóságról - munkájáról, szervezetéről, felszereléséről, a tüzesetekről szóló feljegyzések, nevezetes eseményekről - pontos adatok csak az 1802-i tűzvészt követően vannak, mert ekkor a kollégiumot és vele együtt a tárgyi és írásos emlékeket is elhamvasztotta a tűz.

5. kép Horog (kézi vonószerző)

Legkorábban a szenior (a diákok korelnöke) utasítása szerint két diák volt naponta őr- (tűzfigyelői) szolgálatra kijelölve. Az egyik este kilenctől éjfélig, a másik éjfélről három óráig az udvaron sétálva teljesítette feladatát. Tűz esetén jelentést tett az iskola tisztségviselőjének, és az ő utasítására indultak a diákok a belső (kollégiumi) és külső (a városban) kitört tűz oltására.

Később a debreceni kollégium tűzfigyelője - az örökdiák (vigil) - az újjáépített iskola nyugati sarkán levő toronyban berendezett szolgálati helyen tartózkodott, onnan figyelte a kollégium létesítményeit és a várost. Az András templom Rákóczi-harangjának félreverésekor a kollégium harangját ő is megkongatta. Nyugvás idején a tűzfigyelő „Incendium ad arma!” (*Tűz van! /Gyulladás! /Fegyverbe!*) - kiáltással verte fel a diákokat, akik tűzoltó felszerelésekkel vonultak a kollégiumban, valamint a városban keletkezett tűz oltásához. A diákcsapat a nagybottal az élen, tűzi lármával - a legrövidebb úton - igyekezett a kárhelyre (4. kép).

6. kép. Csákllyák (kézi vonószerzők)

A diákság tűzoltói felszereléséről a legkorábbi időből semmilyen adat nincs, de feltételezhető, hogy az akkor szokásos eszközökkel volt felszerelve – azaz horgokkal (5. kép), csákllyákkal (6. kép), lámpával, vedreikkel, villákkal, létrákkal, és ezek a házaknál készenlétben tartott vízhordókkal egészültek ki. Bizonyára a diákok a XV. századtól ismert kézfecskendőket (vízipuskákat) is régtől használták (7. kép), közvetett bizonyíték az, hogy az 1733-ban született városi rendelet ezek mennyiségét 100-ban határozta meg. Később még mások – fejsze, balta, a gerundium 1834-től – is tartoztak a tűzoltószerek közé (8. kép).

7. kép. Rézből és fából készült vízipuska

8. kép. A diáktűzoltók felszerelésének néhány darabja - nagybot, kisbot, fejsze, lámpa és börvödör

A tűzoltószereket a kollégiumban ún. kunyhókban tartották, egy felügyelő gondoskodott azok szabályszerű tárolásáról, kiadásáról és tűz után való begyűjtéséről.

A 4. kép is tanúsítja, hogy nagy vízipeska (tulajdonképpen kézi működtetésű fecskendő) is volt a kollégium tulajdonában (makettje a **9. kép-en**, az elsőt 1764-ben szerezte be a városi tanács), melyet kézzel húztak a tűz helyszínére, ám sokan törőbottal (gerundiummal), fejszével, horgokkal vonultak, a veszélyeztetett házak tetejét ponyvával terítették be, hogy a lángok bele ne kapjanak.

A diákok menetét a Nagybotos - a tulajdonképpeni tűzoltás-vezető - vezényelte. A nagy gerundium egy 170 cm hosszú, 8 kg-os törőbot, vele a nagy vízipeska - a fecskendő - előtt az utat szabaddá lehetett - legtöbbször kellett - tenni, mert az akadályok – sövény, kerítés, és egyebek vele ledönthetők voltak. Erre azért volt szükség, mert a vonulás nem az utakon, hanem egyenesen a tűz irányába (népi kifejezéssel toronyiránt) történt. A nagybot jó szolgálatot tett az égő házfedelek lebontásánál is, mivel vele az égő ház gerincére sújtva az rövid idő alatt beomlott, és a tető pillanatok alatt lezuhant. A kisebb botok (150 cm, 6 kg) hasonlóképpen az épületek, ajtók, ablakok, kapuk betörésének voltak alkalmas eszközei.

9. kép. A debreceni diák-tűzoltóság golyanyakú fecskendőjének makettje
(a felirat: sz. kir. Debrecen városa a Fő Tanodai tűzoltó Társaságnak 1863)

A nagybot a tűzoltónak jelentkezők szelektálásánál is szerepet kapott, ha a jelentkező a vékonyabb végénél fogva kinyújtott karral fel tudta emelni, annak helye volt a tűzoltók között. Az ilyen szigorú felvételi szabály miatt a debreceni diák-tűzoltóságot Erőművész Társaságnak is nevezték. (Napjainkban a hajdúszoboszlói tűzoltók évenként versenyt rendeznek az erőművészek számára. A verseny győztese itt az, aki legtovább tudja a törőbottal vízszintes irányban tartani kezének remegése nélkül.)

10. kép. Az 1670-es diárium címlapjának emblémája

Egy 1870-es feljegyzés szerint a debreceni diáktűzoltóságnál a következő tisztségek voltak: főfelügyelő, nagybotos, fővizész, segédvizész, kisbotos, fejszész, baltás, vedres-káplár, machina (fecskendő) kezelő, vontató; jegyző, aljegyző, horgos (csáklyás), vedres, lámpahordó, villás. Amikor a tűzoltó nagy Machinát (kézi hajtású fecskendőt) a diákság a várostól megkapta külön szabályozták a vele kapcsolatos dolgokat. A fecskendő kezelői a diákok egyik előkelő egyesületét alkották – a bekerülést az Inspector Juratus (tűzoltóparancsnok) hagyta jóvá; egy váltás kezelőnek mindig a kollégiumban kellett tartózkodni; *kéthetente, de legalább havonta egyszer szükséges volt megpróbálni és gyakorolni a machinával való rendes bánást*; 1792-ben a fecskendő kezelők száma 25, később több lett, négy váltásban látták el az ügyletet, ám tűzfigyelői szolgálatba nem jártak.

A kollégium vigiljeit (tűzfigyelőit) egy 1670-es diárium (eseménynapló) címlapját díszítő emblémán (10. kép) figyelhetjük meg, őket egy korabeli leírás szerzője a következőképpen látta¹: „Két vigil áll egy-

mással szemben, mindkettő hajadon fővel, kék dolmányban és szürkeszínű szűrben. A szemből a baloldalon levő vigil kezében csukott lámpást tart, a jobb kezében botot, a másik a jobb kezében csengőt, bal kezében botot és mindkettő övébe van dugva egy-egy fecskendő”.

Csaknem a leírás szerinti öltözet látható a Tűzoltó Múzeum állandó kiállításán (11. kép). Az atillához hasonló, testhez simuló, csípőig érő, zsinórozással díszített zubbony – a **dolmány** itt is kék (sötétkék), ám a – zsinórozással díszített, ujjatlan, panyókára vetett, nyakánál zsinórral összeköthető, posztóból készült köpenyszerű felsőruha – nem **szür**, hanem **palást** és zöld színű, a sapka színe a dolmányéval azonos, díszítése ahhoz hasonló.

A kollégium tűzoltósága évenként újjáalakult. Az 1848/49-es szabadságharc alatt nem működött, ekkor a tagjai közül sokan a fegyveres harcban jeleskedtek. Egyesek súlyosan megsebesültek, mások – négyen – hősi halált haltak. A szabadságharc után a kollégiumban tűzoltó-testület nem volt, de a diákok magánemberként

11. kép. Debreceni diák öltözete

¹ Vitéz dr. RONCSIK Jenő: A magyarországi diák-tűzoltóságokról, különös tekintettel a debreceni református kollégiumi diák-tűzoltóságról. (Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalata 1929-2815, 7. oldal).

is jeleskedtek a tűzoltásában, a hatóságok ezt nem nézték jó szemmel. De, ha a diákok távolmaradtak a lakosság hiányolta a közreműködésüket, ennek nyomán 1851-ben ismét megalakult a tűzoltóság 76 taggal. A városi önkéntes tűzoltóság megalakulása után (1877) 1880-ban a diáktűzoltóság feloszlott.

A diáktűzoltóság létszáma 36-nál kevesebb nem lehetett, esetenként elérte a 90-et.

A debreceni diák-tűzoltók neve sokszor változott 1834-ig Machinistae, ettől kezdve magyar megnevezése van. Előbb Nemes Erőművész Társaság, majd Nemes Tűzoltó Társaság, később Gépelyes Társaság, Vízipuskás Egyesület, Vízipuskás Társaság, 1846-tól Machinista Társaság, Tűzoltó Társaság, 1856-tól Debreceni Református Főiskolai Tűzoltó Társulat.

12. kép. A Főiskolai Tűzoltó Társulat 1870-ben (részlet a fényképből)

13. kép. A Főiskolai Tűzoltó Társulat 1874/75 tanévben

A diák tűzoltó társulatot fényképek is megörökítették. Az egyik - 1870-ben készült - felvételen (**12. kép**) a társaság 76 tagja látható, a felső sorban állók kezében csáklya, horog, gerundium, villa, lámpa látható, az egyesület többi tagja tűzoltószer nélkül van, a központi helyen lévő fecskendőn többen ülnek. A fecskendő kerekénél a földön vödröket helyeztek el. A diákság többsége kiskabátot, nadrágot, csizmát visel, egyesek mentét, másoknak kokárda is van a mellére tűzve.

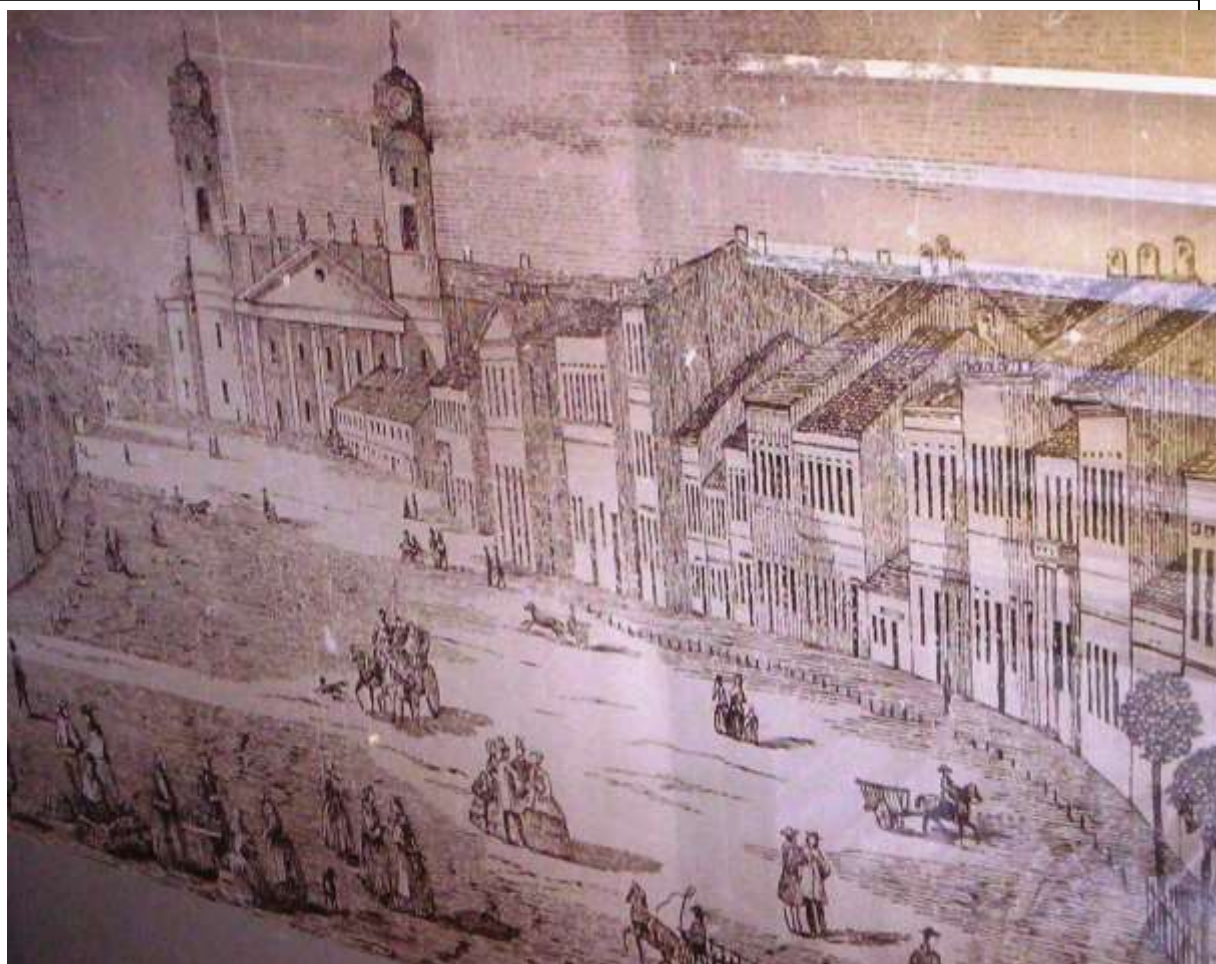

14. kép. Diák-tűzoltók postabélyegen

A másik - 1874/75 tanévben készült - fénykép (**13. kép**) tanúsága szerint 68 diák tartozott a szervezethez. A felvételen a diákok rendezett sorokban tűzoltó felszereléssel láthatók, az alsósorban a vödrösök ülnek, a kép központi helyén van a nagy vízpuska (fecskendő), amelyen többen ülnek, a felső sorban lévők kezében gerundium, fejsze, lámpa, horog, villa, csáklya van. A második, harmadik, negyedik sorban állók tűzoltószer nélkül vannak. Az öltözet a 12. képen láthatóhoz hasonló.

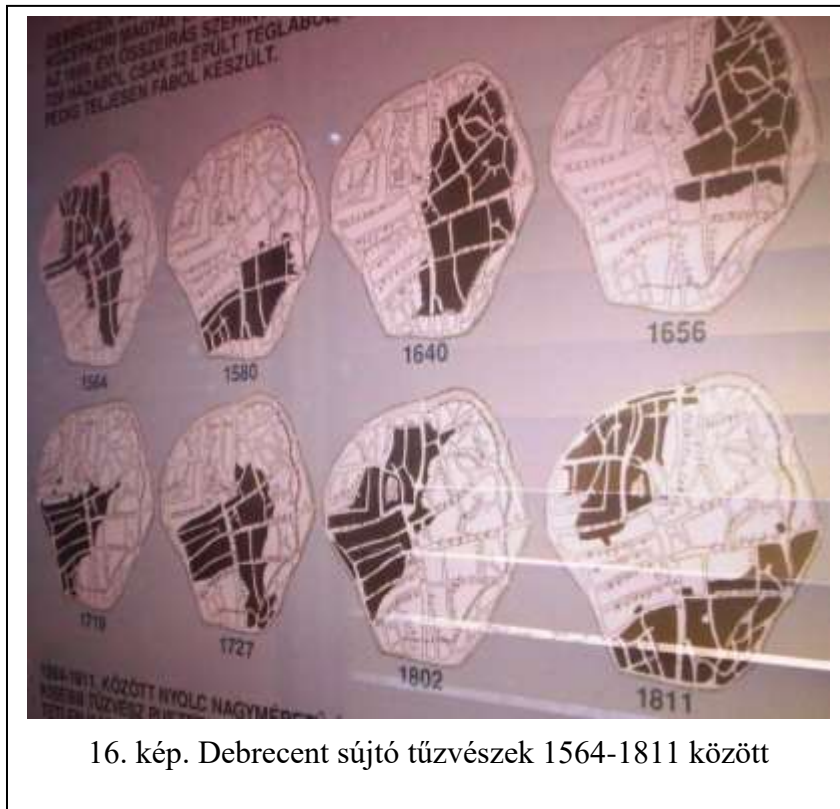
A kollégium fennállásának 300. évfordulójára diák-tűzoltókat ábrázoló bélyeget is bocsátott ki a Magyar Királyi Posta 1938-ban (**14. kép**).

Debrecen fő utcáját – a Piacz-utczát – egy 1861-ben készült rajzon tekinthetjük meg (**15. kép**). Szemben a Nagytemplom, az utca jobboldalán emeletes házak láthatók. A város központi részén készült téglalapú épületek, nagy valószínűséggel nem lehettek várost emésztő tűzfészkek.

15. kép. Debrecen a Piacz-utcza 1861-ben (rajz)

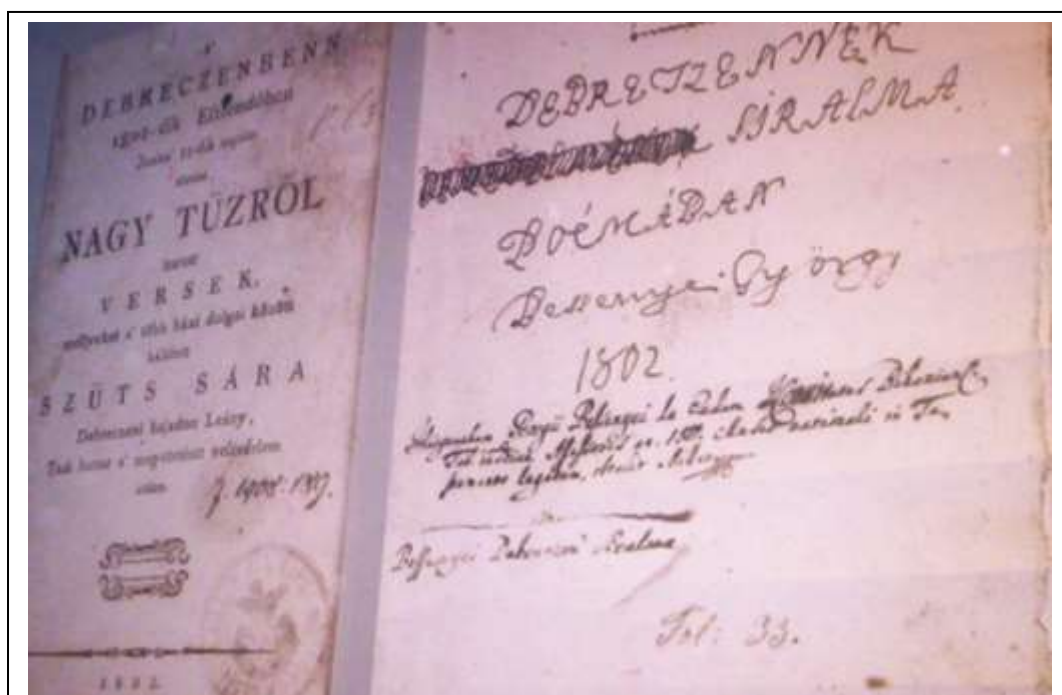
Az írásmű végéhez közeledve feltehető a kérdés: Vajon hányszor éghet le egy város? A kérdésre a válasz nem egyszerű, ismertek a korabeli építkezés anomáliái, feltételezhető, hogy többször. A civis várost nyolcszor emésztette nagy tűz 1564-1811 között (16. kép).

16. kép. Debrecent sújtó tűzvészek 1564-1811 között

A 16. képen - a város alaprajzán - feketével vannak jelölve, hogy a nagy tüzek (tűzvészek) idején a városnak mekkora részét hamvasztották el a lángok. Ha a nyolc alaprajzot egymásra csúsztatnánk, akkor bizonyossá válna, hogy a város minden egyes része legalább háromszor a lángok martalékává vált. A kisebb tüzek idején is házsorok, utcák égtek le, így nem sokat tévedünk, ha a „vörös kakas” látogatásainak a számát a város területének minden egyes pontján legalább négyre becsüljük.

A debreceni tűzkatasztrófák az irodalmi élet szereplőit is megszólaltatták Csonkai Vitéz Mihály siralmát versben írta meg. Bessenyei György verses krónikában örökítette meg az 1802-es tűzvész történetét (17. kép), hasonlóképpen tette ezt Szűts Sára is ő versekben örökítette meg (17. kép).

17. kép. Szűts Sára versei, Bessenyei György siralma az 1802-es tűzvészről című alkotások fedőlapja

Befejezésként álljon itt Bessenyei György verses krónikájának – a nyelvújítás kor ékes magyar nyelvén írt - egy részlete. A leírtakból kiderül, hogy a diáktűzoltók fecskendője a tűzoltás régi kelléke merev-nyakú fecskendő, amellyel a vízsugarat a kocsi-szerkezetet ide-oda mozgatásával, forgatásával lehetett csak a tűzre irányítani. Sőt a vízsugár nem nagy távolságra lövellhető ki, és ennek okán a munka melege mellett a közeli tűz is alaposan hevíti a szorgoskodó diákokat. A verses krónika ezeket imígyen rögzíti:

*„A vízi puskákat lármával vontzollyák
Dűtik, fatsargattyák, eléb, hátréb tollyák
De a segedelmek végre arra szorul,*

*Hogy kerekék, fájok nékik is mind meg gyúl
Bé boritty a nagy lángal bojongó tűz
És mellőle kit, kit, ki hozzá ál el üz.”*

BEFEJEZÉS

A Debreceni Kollégium diák-tűzoltósága fennállásának egész ideje alatt ifjúi hévvel, bizonyos szintű szakértelemmel igyekezett meghátrálásra készíteni a várost emésztő lángokat. Működésüket a város igényelte, támogatta, a lakosság többnyire elismeréssel fogadta segítő munkájukat. De voltak ellenzők is, ez utóbbiak köréhez tartoztak azok, akiknek - a tűz megfékezésén munkálkodó diákok a városi tűzszabály-rendelet szerint – a tűz terjedését megakadályozandó a házuk tetejét levonták, esetleg a házukat lebontották, tehát sérelmezték a tulajdonukon esett csorbát. Ez ügyből eredően konfliktusok is voltak, ám a hatóságok rendre a diákok közreműködését tartották jogszerűnek.

A diák tűzoltóság megszűnését a város önkéntes tűzoltó testületének létrejötte indukálta és meggyorsította, az utóbbiak nem akartak, vagy nem tudtak a diákokkal közösen küzdeni a lángok ellen. Ám a tűzoltóság személyi utánpótlásának neveléséért is érdemes lett volna adott keretek között a diákság tűzoltó társulatát tovább éltetni.

Dr. Hadnagy Imre József

Tűzoltó Múzeum nyugdíjasa, dr.hadnagyimre@freemail.hu

FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] Vitéz dr. RONCSIK Jenő: A magyarországi diák-tűzoltóságokról, különös tekintettel a debreceni református kollégiumi diák-tűzoltóságról. (Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalata 1929-2815).

[2] A vízipuskától a centrifugál szivattyúig (a tűzoltófecskendő fejlődése)

/Belügyminisztérium Tűzrendészet Országos Parancsnoksága, Budapest 1964./

[3] Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára 140 - Budapest, Tűzoltó Múzeum. (1983)

[4] SZILÁGYI János – SZABÓ Károly.: A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. (BM Könyvkiadó, Budapest 1986).

KÉPEK JEGYZÉKE

1. kép. Jellegzetes falusi építkezés (makett). (A szerző felvétele.)

2. kép. A morva habán-fedél készítése egy korabeli rajz szerint. (A szerző felvétele.)
3. kép. A debreceni református kollégium és környezete (makett). (A szerző felvétele.)
4. kép. Tűzhöz vonuló debreceni diáktűzoltók. (A szerző felvétele.)
5. kép Horog (kézi vonószerző). (A szerző felvétele.)
6. kép. Csáklyák (kézi vonószerzők). (A szerző felvétele.)
7. kép. Rézből és fából készült vízpuska. (A szerző felvétele.)
8. kép. A diáktűzoltók felszerelésének néhány darabja - nagybot, kisbot, fejsze, lámpa és bőrvödör. (A szerző felvétele.)
9. kép. A debreceni diák-tűzoltóság gólyanyakú fecskendőjének makettje. (A szerző felvétele.)
10. kép. Az 1670-es diárium címlapjának emblémája. (A szerző felvétele.)
11. kép. Debreceni diák öltözete. (A szerző felvétele.)
12. kép. A Főiskolai Tűzoltó Társulat 1870-ben /részlet a fényképből/.(A szerző felvétele.)
13. kép. A Főiskolai Tűzoltó Társulat 1874/75 tanévben. (A szerző felvétele.)
14. kép. Diák-tűzoltók posta-bélyegen. (A szerző felvétele.)
15. kép. Debrecen a Piacz-utcza 1861-ben (rajz). (A szerző felvétele.)
16. kép. Debrecent sújtó tűzvészek 1564-1811 között. (A szerző felvétele.)
17. kép. Szűts Sára versei, Bessenyei György siralma az 1802-es tűzvészről című alkotások fedőlapja. (A szerző felvétele.)